

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

Núm. 1873 } ANY XXXVI

BARCELONA 20 DE NOVEMBRE DE 1914

PERIODIC HUMORISTIC IL·LUSTRAT

10 cèntims — Atrassats: 20

ESO DEL TIFUS

ES UNA ALARMA

INFUNDADA

Projecte de làpida que'ls desventurats barcelonins pensen regalar als seus dignes diputats

Parla un gall

UN gall entenimentat i filosof, que sab llegir i no sab escriure, que entèn la parla humana i no la pot parlar, un gall, en fi, cultural, veí de l'Ateneu, que està al corrent de la guerra europea i de l'epidemia barcelonina, poques hores abans d'ésser mort, sota l'aigüera, reflexionava així:

«Res de lo que'm passa m'ha agafat de sorpresa. Estic al corrent del bàndol municipal; un troç de diari que embolicava uns cigrons, llençat indiscretament en la meua gabia, m'ha fet sabedor de l'extermini de tota l'aviram barcelonina. Amb certesa que aqueixa degollació dels ignocents, decretada pel nostre batlle Herodes, si no fa minvar la malura, tampoc la farà créixer; per lo tant, no's pot dir en bona lògica que sigui un desacert. Naturalment que podríem invocar els nostres drets adquirits, però, què en treuríem? La corda sempre's romp per la part més flaca. Això no priva que'l nostre destí no resulti crudel. La naturalesa—era racionalista, el gall—ens ha dotat de meravellosa resistència contra els mals que pervenen de l'incuria humana. Tant ens feia beure aigua de Moncada com de Dos Rius; sempre tant campants i tant cantadors. Erem immunes a l'infecció microbiana del terrible Eberth, i l'Eberth ens mata, de rebot, després de topar amb les ordenances municipals, redivives en una hora de pànic. Es això una forta injustícia, tant si pervé det destí com de les autoritats despòtiques sempre, quan se tracta d'éssers que no tenen vot ni vèu.

Prescindim de si la vida de gabia en cel-obert ombrívol, en galeria estreta o en cambra fosca, no és tal vida, ni val la pena d'ésser viscuda.

Aquí tenim l'austruç del Park, per a qui, el troç d'esbarjo de que pot disposar, si es compara amb l'amplaria del desert nadiu, és molt menys que un caixó de fusta, en la tapa del qual s'hi han clavats dos pamets de tela metàl·lica. I no obstant—les criatures ho saben millor que jo que ho sé per referències—espelluca lo que pot amb aquell dalit i mai ha tractat de suicidar-se, encara que ensenya les pures vergonyes. I quants barcelonins viuen més esclaus i tant mal menjats com l'austruç i es conformen amb la seva sort, i riuen escandalosament, i es tenen per ben feliços? Ah!, persuadiu-vos que una vida val lo mateix, perteneixi a un gall, a un austruç o a un home engabiat, al qui se li dona el menjar amb trabuquet i encara se l'obliga a firmar rebut i a ésser agrait.

Els galls, emperò, sabem resignar-nos; tenim idea clara del nostre destí; per això no acudim a la premsa en demanda de campanyes favorables als nostres interessos i al nostre millorament social. Comprenem que al municipi li és més fàcil manar que se'ns degolli que no pas obtenir que'ls seus empleats grossos compleixin amb el seu deure i els diners no's fonguin i les clavegueres es modernitzin.

No més sentim que'l decret neronià no s'hagi fet extensiu als lloros, cotorres i papagayos, als qui, a la sutgeria, uneixen l'escàndol de les seves vèus estridents.

Cert que resulta un poc imposant occir un aucell que a l'hora del suplici pot llençar-vos un dicteri en plena faç, però tal cosa, quan s'han fet propòsits de netedat, deu arrostrar-se serenament i no pot pas fer recular a un urbano. L'impunitat d'aqueixes bestioles americanes posa un poc de fel en nostre cor. Mentres nosaltres som objecte preferent de totes les denúncies de tots els veïns aprensius, ells, amb la seva menjadora plena de vianda en descomposició, la gabia blanca de porqueria, protegits per la seva xerrameca horrible, fan escarni a les nostres exclamacions, als nostres planys. Vès si ells no són també un focus infectiu.

La mèva equanimitat em lliura de rebel·lar-me; sento, emperò, no disposar d'un títol acadèmic, ben o mal adquirit, que dongués força científica a les meves paraules. Oh, allavors! Com m'encararia amb la Junta de Sanitat assessora, amb el batlle Herodes, amb els suscriptors de la premsa barcelonina que per una pesseta al mes tenen el dret d'opinar tonteries en lletres de motllo.

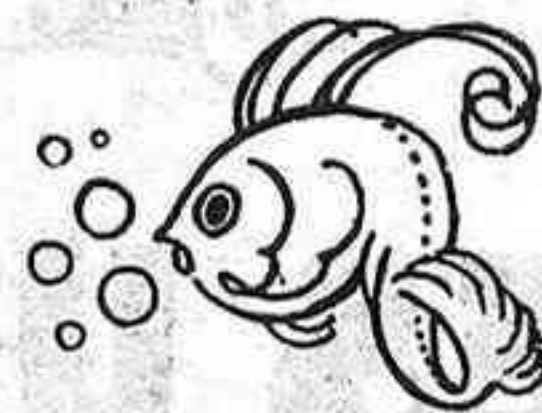
De vostres dejeccions deveu lliurar-vos, que de les nostres rai!, els diria. I s'ho mereixerien pla bé, car és precis regonèixer que nosaltres, de la nostra papida, mai n'hem fet responsable a la raça humana.

Em sembla que ni cap doctor en medicina tindria res que objectar.

Endevino que'l ganivet de la meua mestressa s'apropa al meu coll. Ella prou m'estimava; n'estic cert. Segurament plorarà quan peli els meus òssos amb les seves dents hermoses. Aquests darrers dies em tirava aigua mineral a l'abeuradora, i em rentava el bèc amb permanganat. L'escolto com s'esclama, dient que l'estadant del pis del damunt cria un porcell sota el mateix catre on ell dorm. La meua mestressa no té cor per a denunciar el porcell. El porcell viurà... Aqueixes injustícies amarguen els meus darrers instants...»

El gall no digué res més.

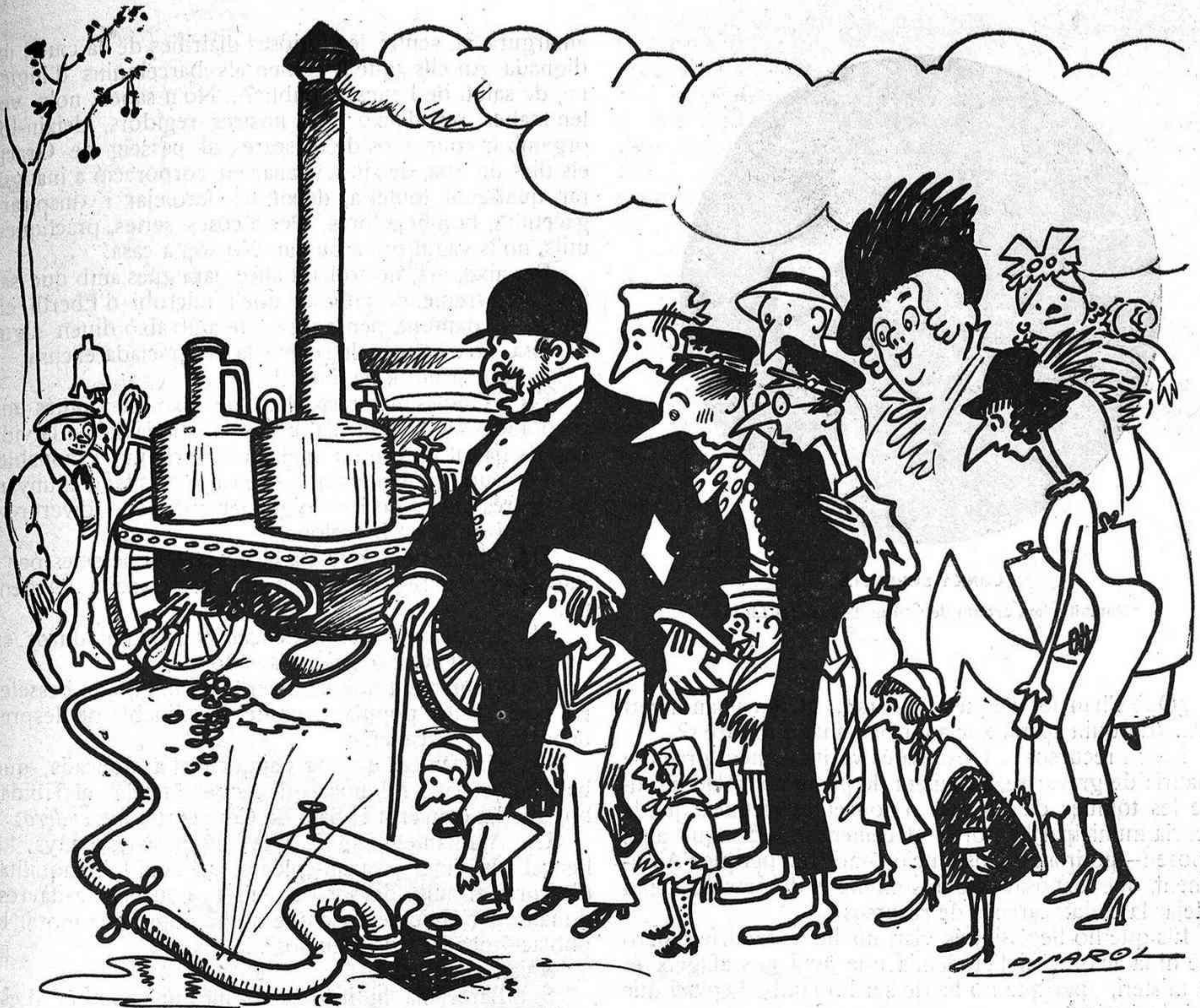
P. BERTRANA

L'auca dels morts

Avui dimecres, 18 de novembre, en les pàgines primeres i principals del diari neutre *La Vanguardia* apareixen trenta una esqueles de defunció o anuncis de morts, com vulguin. En els tals anuncis se posa tota la cura possible en fer constar que eren joves els qui abandonaren aquesta vall de llàgrimes i si pot ésser dir que eren solters o nens, encara millor.

No hi tindriem res que dir, perque el negoci és el negoci i els 350 duros mal contats que en concepte de la macabra publicitat entraren en les caixes del diari neutre no deixen d'ésser 1750 pessetes, que per a nosaltres voldríem; però és el cas que la mateixa *Vanguardia* fa pocs dies publicava una gacetilla esclament-se de que donguessin al públic informacions veritat del número de defuncions diàries i dient que per no alarmar era millor

MATRIMONI PROLÍFIC

El marit. — Noia, em sembla que nosaltres també n'hauriem d'adquirir una d'aqueixes màquines esterilitzadores...

amagar-les. Miri, donya *Vanguardia*, que això és molt sospitos; vostè se creu que'ls morts de pago no alarmen? I si alarmen com els altres, com és que'n publica tants?

Ah! no sab quin motiu li han tret? Fa riure molt, i que no va ésser cap bromista ni cap mal parlat el padri d'aquest bateig; fou una ignoscenta criatura, un bailet que no alçava un pam de terra.

Anà així:

El mocós s'acosta a un kiosco i demana el diari; el venedor li pregunta:

—Quin diari?

—El diari.

—Però quin, home? N'hi han molts.

—Aquell que porta l'auca dels morts.

Des seguida el van entendre. L'auca dels morts és vostè.

No val l'excusa

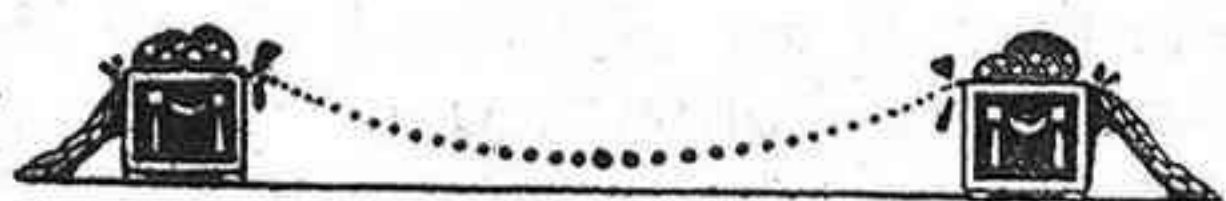
Per més que dels nostres il·lustres regidors res ha de estranyar-nos, la martingala que a última hora han imaginat per a defensar-se de les acusacions amb que'l públic, justament indignat, ve aclaparant-los, arriba ja al límit de lo inconcebible.

—Sí—diuen!—la ciutat està lamentablement bruta i abandonada i necessita una ràpida i total desinfecció, però ¿com volen que ho fem si careixem de recursos?

Bé, molt bé, senyors administradors de càn Garlanda!... I doncs, ¿què n'han fet dels diners que Barcelona ha pagat durant tants anys per a que la població estigués neta i curiosa?...

¿On han anat a parar les quantioses sumes que, aplicables a aquests serveis, han, vostès, extret de les butxaques dels barcelonins?

¿Per ventura entre el pressupost d'«Ensanche» i el de l'«Interior» no hi hà consignades 1.907,248 pessetes —com si diguessin a prop de dos mil·lions— exclusivament destinades a neteja i riegos?

CONXA SUPERVIA

Notabilíssima artista del «Gran Teatro del Liceo»

¿Què s'han fet d'aquests diners?... ¿Com s'han invertit?... ¿En quin sorral xuclador han anat a fondre's?...

Falten recursos!... L'excusa és veritablement graciosa i hauria de gravar-se, a manera de plany consolador, sobre les tombes de les vuit o noucentes víctimes que le incuria municipal ha portat al cementiri. «Els que aquí reposen—podria dir l'inscripció—moriren perquè l'Ajuntament, que disposava de dos mil·lions de pessetes per a netejar la ciutat, careixia de recursos».

Els que ho llegissin, és clar, no ho entendrien, però què hi fa això?... Si l'epidemia que avui ens afligeix és un misteri, ¿per què no ha de ser-ho també l'epitafi que se li dediqui?

No hi hà diners per a sanejar i tenir decenta la ciutat, diuen els regidors, però n'hi hà per a pagar cada any vinticinco o trenta mil duros de cotxes destinats als regidors.

No hi hà diners, però n'hi hà per a mantenir als centenars i milers d'amics i protegits que'ls concejals han abocat sobre'l pressupost de Barcelona.

No hi hà diners, però n'hi hà per a celebrar festes i tiberis amb pretext de l'arribada d'un barco, de la vinguda d'una comissió estrangera, de l'inauguració d'un congrés de fabricants d'embutits de llauna...

Que'l mal vé de lluny, ho sabem de sobra, però també sabem que això no atenúa en res la culpa dels regidors que avui mangonegen els nostres interessos.

Hereus aquests d'aquells, ¿què han fet desde que varen pendre possessió del càrrec? ¿Esmenar les faltes dels seus antecessors? ¿Suplir les omissions que ells havien tingut? ¿Rectificar els errors durant molts anys comesos?...

No. Per incapacitat els uns, per massa vivor els altres, «han continuat l'història de Barcelona»—com la gent de Madrid continúa l'història d'Espanya—i, seguint fidelment els regidors nous les petjades dels vells, no se han cuidat més que de discurssejar a tort i a dret, «perfeccionant» el sistema de desorganització que, de caiguda en caiguda, ens ha portat a l'actual misèria.

D'aquí el séu esverament i d'aquí la seva rencorosa

amargura al sentir les furioses diatribes de la ciutat indignada. An ells ¿què'ls conten els barcelonins d'higiene, de salut, de benestar públic?... No'n saben, no'n volen saber res d'això. Als nostres regidors, deixin-los organitzar concursos de màscares al passeig de Gracia els dies de 'rua, deixin-los anar en corporació a inaugurar qualsevol tontería, dèixin-los farolejar i «inspirar» gacetilles bombejadores. Per a coses series, pràctiques, útils, no'ls vagin pas a buscar. No són a casa.

Per això, ara, no trobant altre paraigües amb que safar-se del tremendo xubasco que'l microbi d'Eberth els ha tirat al damunt, pensant-se que amb això diuen alguna cosa, no's cansen de repetir la desgraciada excusa:

—Però si no hi hà diners!..

Els grandíssims frescos!... Que això ho digués una corporació humil, senzilla, modesta, que jamai en la vida hagués gastat un cèntim malament, seria just i raonable.

Però, un Ajuntament que—sense necessitat d'allunyar-nos gaires anys—no ha sapigut fer més que divertir-se amb la fortuna de Barcelona;

Un Ajuntament que ha gastat 50,000 pessetes per a que dos o tres regidors fessin una passejada a l'Argentina;

Un Ajuntament que ha llençat 39 o 40 mil duros en un concurs d'aviació... sense aviadors;

Un Ajuntament que ha invertit un mil·lió de pessetes en unes festes populars, model inoblidable de despreocupació i xavacanería;

Un Ajuntament que ha banquetejat a Moncada, que ha banquetejat a Miramar, que ha banquetejat al Tibidabo, que ha convertit el Saló de Cent en un merendero;

Un Ajuntament, en fi, que durant anys i anys, ha llençat els diners a mans plenes, ¿té avui la tranquil·litat d'escorre el bulto davant de vuit o noucents cadàvres, donant per única excusa que no ha pogut escombrar la població per falta de recursos?...

Vaia, vaia, vaia!...

Si a Barcelana hi hagués no més una sombra d'esperit col·lectiu, la burla de que'ns està fent víctimes la nostra Corporació municipal no tindria a bon segur altre desenllàs que'l que regularment tenen aquestes coses.

—De manera que no tens diners?—li diria la ciutat—està molt bé. Però això és precís que vinguis a explicar-ho a un altre lloc.

I, sense deixar-lo replicar, acompanyaria a l'Ajuntament al Jutjat de guardia.

MATÍAS BONAFÉ

Totes se les pensen

Tenim tres amics; un és ros, un moreno i l'altre de mig color. L'un té'ls ulls blaus, l'altre negres i l'altre de color de goç com fuig. L'un sab mossegar, l'altre esgrapar i l'altre tirar còsses. Amb lo indicat i dient que'ls nostres amics són tres bordegaços, dit queda, que si en res més s'assemblen és en una cosa, en la pell. Són tres xicots de la pell de Barrabàs.

L'IMMUNE

—Quina ganga, ésser pobre!... A budells nets, fóra microbis!...

A mi va cridar-me l'atenció que feia temps que no movien xivarri, havien renunciat al seu sport favorit de tirar rocs als fanals; no's passejaven per sobre les parets i teulades en competència amb els gats ni estiraven la qua de les mocetes que tornaven de la fàbrica.

Vaig sapiguer que l'un havia conseguit de casa seva que li fessin una olla de pastetes. L'altre recullia cartons

de totes mides, pero com més grossos millor; i, finalment, el tercer feia recapte de *Vanguardias* velles i sobre tot de les primeres pàgines.

—Què deuen fer?

Els sorprenguí en les golfes de casa d'un d'ells arreglant una mena de laberinte de cartons en forma de tancat, al mig amb herbes i sorra hi havia verd, però en conjunt no's descubria bé què era.

—Què feu?

—Res.

—Com res? què feu?

—Que ho diràs?

—No.

—Doncs mira. Fem el cementiri vell.

I era clavat. Els cartons coberts amb les pàgines de morts de *La Vanguardia*, feien els llargs caminals. Entre mig de les herbes i la sorra els anuncis de luxe artísticament col·locats figuraven els panteons.

La venjança

Aixamplis de Barcelona.

La banda dreta, que és la més castigada pel tifus.

Un primer pis ocupat per gent regularment acabalada que disposa de dues minyones, una criada i una cambrera.

Són les nou de la nit, després de sopar.

La criada entra al menjador:

—Senyoreta...

—Què hi hà?

—Que no'm trobo gaire bé; si no li fa res, aquest vespre ja rentarà els plats la cambrera.

La senyora, esverada:

—No't trobes bé?... Què't sents?...

—Tinc molt mal de cap i un doloret al ventre.

—Ai, pobres de nosaltres!... Voleu jugar que aquesta xicota ens farà la mala passada de tenir la passa?...

La criada—Vol dir?... Ca!... No serà res.

El marit de la senyora—Si té aquests símptomes, ja ho pots donar per segur. (A la criada)... Veiam la llengua: Bruta!... Veiam obri el sota-aixella, que li posaré el termòmetre...

El marit.—38 i 9 dècimes!...

La senyora.—Reina Santíssima!... Ja la tenim, ja!... 38 i 9 dècimes! Això és horrorós!

La filla (*baix, al papà*).—Què penses fer?... Jo no m'hi voldria exposar a que la criada ens encomanés la passa.

La senyora (*baix al marit*).—Aquesta xicota s'ha de treure de casa!

El marit (*baix*).—Sí, sí; que no se'n vagi pas al llit, que ompliria els llançols de microbis... Vaig a fer les gestions necessaries per a que la duguin a l'Hospital aquesta nit mateixa.

La criada. — Bé... què haig de fer, doncs?... Que'ls sembla que me'n vagi al llit?...

El marit. — No; no's mogui de la cuina per ara. Vaig a avisar el metge; i ell ja disposarà lo que s'ha de fer.

Al cap d'una hora i mitja torna el marit amb dos ajudants del Dispensari Municipal; abriguen a la malalta, la baixen, la fiquen a un cotxe i se l'enduen a l'hospital.

La senyora, el marit i la filla, a chor: — Estem salvats!...

* * *

Són les onze.

La cambrera renta els plats.

El marit fuma en un balanci; la senyora llegeix les «esqueles» de *La Vanguardia*; la filla toca el piano.

Arriba el fill.

La mamà. — Que estrany que retiris tant aviat, avui? Tot just són les onze.

El papà. — Ai, ail... ja és aquí aquest, avui?

El fill. — No estic gaire *de filis*... He sopat al «Suis», i ja no he tingut gaire gana... Després he anat al Círcol i allà m'han vingut unes esgarriances de fret i un mal de cap...

La senyora (*alarmada*). — Ai, verge del cell!... Corre, veste'n al llit, fill meu!

El papà. — Aquest xicot ens té la passa. Veiam poseuli el termòmetre...

La mamà. — 39 i dugues!... Reina del cell!...

La filla. — Ja la ballem, ja... Això és horrorós!

La mamà (*a la cambrera*). — Corri, faci'm el favor; deixi-ho tot i vagi a avisar el metge... sab?... el nostre metge...

La cambrera. — Sí, senyora, ja hi sé, ja... ¿però qui és que està malalt?

El papà. — El senyoret, que té la passa.

La cambrera. — Ah, té la passa el senyoret?... Doncs ho sento molt però els deixo... No voldria pas que me l'encomanessin. Quan estaràn tots bons ja tornaré.

El papà es disposa a anar a càl metge i a la farmacia; la senyora a rentar els plats i la filla a tirar polvos de gas al water, però abans tots tres clamen a chor:

— Estem perduts!...

CONVALESCENTS

— També l'hem tinguda, la passa, sí, senyor. Aquesta va arribar a 39 i mig i jo a 40.

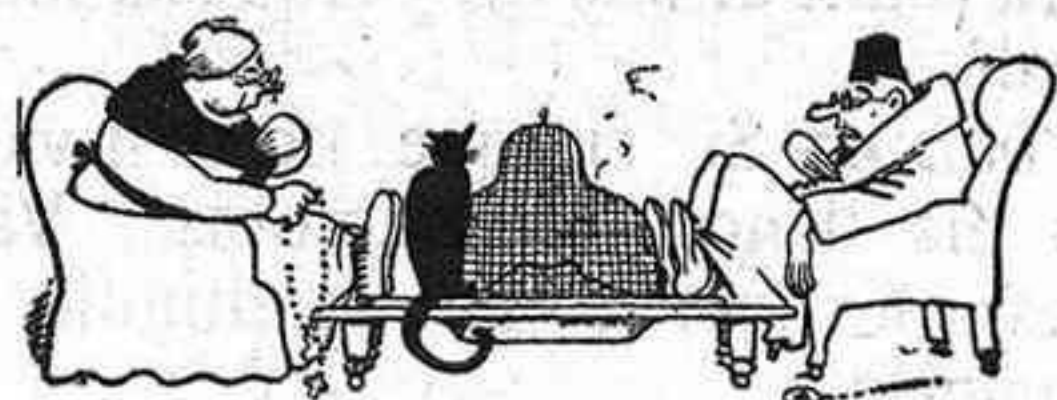
— Ah, doncs jo, com a bon germanòfil, he estat varies vegades a 42.

El diumenge d'un bon promès

El bon promès té la xicota a fòra; fuig del tifus o de lo que sigui aquesta *passa*. Ell no ha pogut seguir-la, primer, porque no estaria bé i segón, porque els seus afers el retenen a Barcelona. Anirà a veure-la el diumenge, aviadet; dinarà i soparà allí i després dormirà a casa els masovers. El dilluns agafarà el primer tren i altra volta cap a ciutat. Al partir tindrà el consol de que l'aimada li faci adéu desde la finestra amb el mocadoret.

Som dissabte, el promès pensa, il·lusionat, en l'endema; ja té encarregada la capsa de dolços, la paperina de bombons, el ram de flors (a fòra encara que sembli mentida, de flors no n'hi han, ni flors ni aigua fresca), se lle-

LALES

varà dematinet: afeitada, fricció, compra de *Nuevo Mundo*, *Mundo Gráfico* i *Blanco y Negro* i alça, cap allà on l'amor ens crida.

Quan està pensat això, arriba el recader i li entrega una carta. Es d'ella! El cor li fa un bot i se li mig tomba. Què'm deu voler? La devora al principi joiós, després com si la trobés pesada, després fa una ganyota com si ja fós agre; sortosament el final se veu que és dolç com la mel i un somris de felicitat torna a florir en els seus llavis. No voldríem pecar d'indiscrets, però estem segurs de que an aquell final hi han enganxats uns petonets i *un corazón que es siempre tuyo y no te olvida*.

Pepita

Lo demás de la carta diu poc més o menys, que fa bastanta fresca, que segueixen bé, que varen anar a collir bolets però que aquest any no n'hi hà, etc.; i que ella

no deixa de recordar-lo ni un minut i que's fum de fàstic perque *sin ti yo no puedo ser feliz*.

La part pesanta és un seguit d'encàrrecs dels més estravagants. Uns cordons de seda per a les sabates, que reculli uns ganivets que hi hà a càl esmolet, i que pugui un meló per postres.

Això del meló al promès li fa molt poca gracia però es resigna i va llegint.

Casi no me atrevo a pedirtelo, pero, como eres tan bueno, por tu Pepita lo harás... Apa bon promès, vés a casa ta estimada, obre el pis, entra a l'arcoba i de sota el llit treu-ne les sabatilles de la que't té d'ésser sogra i embolicades amb una *Vanguardia* porta-les cap allí dalt.

I el promès ho fa; *cómo no?*

A l'endemà va a càl barber, puja al tren, arriba a la estació, salta, els paquets no li caben a la tartana, se fa lo que's pot i, finalment, entra, carregat com un bastaix a casa la promesa. Els troba a tots vestits de les festes i al peu de la escala la sogra li pregunta:

—Ja ho has portat tot?

—Sí, senyora.

—Veuràs, com que ets tant deixat.

La promesa diu:

—Mamà!

I dirigint-se an ell:

—Mira, tens l'esmorzar fet, però t'hauràs d'esperar, no series a temps a missa i sense missa no't pots quedar.

—Ja hi he anat.

—Embusterol! Tant greu te sab passar mitja hora assegut al costat meu?

I van a missa, i a passeig per la carretera, i troben una familia que, com que no sab que fer, els acompanya tota la tarde parlant-los sempre del tifus.

Abans de sopar enraona un moment sol amb la reina del seu cor, però aviat aquesta té de deixar-lo per ajudar a parar taula. Després tornen a festejar, però molt poc; la sogra diu:

—Noi, a fòra com a fòra; aquí ens en anem al llit amb les gallines.

—Bona nit.

—Bona nit.

—Adéu, *Pepita*.

—Adéu, Joan.

—M'estimes?

—Més que tu.

—Fes-me un petó.

—I ara?

—Fes-me'l

—Té i calla.

—Nois!...

I au! cap a càls masovers a recreiar-se amb el record de la carícia.

PANCHO

LA MICROBICIDA

—Ja ho saben... Els joves que's vulguin fer passar la febre, jo tinc un remei infalible.

Del jardí dels humoristes

LA CONSEQÜENCIA

L'home polític.—Vinc del Congrés... Quina planxa més horrorosa acabo de fer!

El secretari.—Què li ha passat?

L'home polític.—Figuri's que al desenrotllar el meu magnífic discurs sobre militarisme, no m'he recordat de l'opinió que jo mateix tenia en l'any 1896. Es clar, això m'ha valgut una irònica interrupció dels contraris.

El secretari.—Vostè en té la culpa. ¿Per què no me la preguntava a mi la seva opinió en aquella època?

L'home polític.—Oh!... qui s'ho havia de pensar!... Però, escolti: ¿com s'ho fa, vostè, per a sapiguer amb exactitud les opinions que jo he anat tenint durant el curs de la meua llarga carrera política?

El secretari.—Molt senzillament. Vareig fer-me fer un moble que no'm serveix sinó per a això. Una mena de calaixera amb tot de calaixets; cada calaix correspon a un any; i cada calaix està dividit en nombrosos compartiments per ordre de matèries; finances, instrucció, estat, guerra, comerç, etc.

L'home polític.—Es enginyós, el sistema.

El secretari.—Vui sapiguer, per exemple, com pensava vostè en 1910 sobre l'administració local? Cerco: calaix 1910, lletra A; o per a enllestir més aviat, miro el 1911 i ja puc dir que l'any anterior pensava totalment al revés.

L'home polític.—Molt bé! Molt bé!... D'ara endavant, quan hagi de parlar al Congrés, sempre li consultaré a vostè... I escolti... digui, digui, si és servit: ¿sab si existeix algun assumpte, alguna matèria, sobre la qual no hagi variat mai d'opinió?

El secretari.—Sí, senyor, una.

L'home polític.—Sí?... Home!... M'interessa vivament... M'agradaria conèixer-la.

El secretari.—En 1896 vostè volia ésser ministre; en 1898 també volia ésser ministre; en 1900 continuava volguent ésser ministre; en 1902 tenia ganes d'ésser ministre; i en 1904, i en 1906, i en tots els anys fins a 1914, sempre ha volgut ésser ministre. En resum; que vostè no ha passat mai de diputat, però, sobre aquest punt de volguer assaltar el ministeri no ha variat mai d'opinió.

L'home polític.—Vaja!... Menos mall. La conseqüència sempre és un consol per un home polític.

V. F.

ESPURNES DE LA GUERRA

El Kaiser, diu que se n'ha emportat un pintor a la guerra, perquè pugui pintar les seves victòries i mostrar-les a la posteritat.

Aquest Horaci Vernet, de lloguer, que s'endú l'emperador d'Alemanya, del modo que avui es fa la guerra, no sabem pas què podrà pintar.

S'han acabat aquells granaders d'en Rafel, aquells

assalts de Sebastopol que tots havem vist en litografia; aquelles batalles de Marengo, amb el formiguer de soldats al fons, i un general a primer terme, voltat del seu Estat Major, tots amb bigoti i perilla, i amb ulleres de campanya, i un corneta al costat esperant ordres, voltat de ferits que agonitzaven. S'han acabat els Mesoniers, amb aquelles cargues de cavalleria, omplint els fossos d'homes morts; s'han acabat els Moreaux, els Neuville, els Detaille i tants altres, que l'havien poguda veure, la guerra, i l'havien poguda pintar.

Avui, la guerra, no la veuen ni els ferits, ni els presoners, ni els generals. No la veu ningú. Avui la guerra, els que hi són més aprop, veuen caure les bales com pluja, com si fos un càstig del cel. Allà l'horitzó va vomitant foc, i se senten morir d'una mà invisible. Avui la guerra és una gran eina; com una màquina de segar que la fes moure una força elèctrica.

Un quadro, d'avui, amb un Estat Major, té de semblar unes oficines. El general voltat de telèfons: ha de semblar un banquer de Chicago que dona ordres a les sucursals; els oficials, tenedors de llibres, que fan càlculs matemàtics de la gent que té de morir; els ajudants, corredors de borsa, que esperen la cotització. Avui la guerra es fa amb números, i aquests números són els pobres homes, que'ls porten a matar i a morir pel sistema decimal. Lo més bell que tenia la guerra, que era l'alè del patriotisme, ho han convertit en un problema. L'home es té de sacrificar, no on l'empeny l'entusiasme, sinó al quilòmetre, tant i tants metres que li marqui una disciplina que és una màquina automàtica.

Abans hi havia la bandera, que encoratjava en una batalla, avui amb la guerra alemanya, la bandera, són banderetes com les dels peons caminers: marquen allà on s'ha de fer grava o sia on s'ha de batallar. El que'l maten massa endavant no és un bon soldat i no és un bon número. S'ha de morir a tal i tal hora del meridià de l'Estat Major. Avui l'Àngel de la Mort, té d'avisar que ha arribat l'hora amb telègraf sense fils. El pas d'aquest món de guerres al de pau eterna ha d'avisar-se per la radiotelegrafia.

I això és l'avenç. I això és la gran guerra, que'ns ensenyen els alemanys, amb sa prodigiosa cultura. L'entusiasme, la fè, l'empenya, tot això són eines velles, que s'han d'arrecómar a les golfes. Avui se guanya suprimint, calculant, fent regles de tres, portant bona contaduria, tenint bones oficines, fent bon balanç, tenint bones màquines, i gastant primeres matèries que durin lo que han de durar. Una nació és una gran fàbrica que ha de combatre amb la del costat, donant el gènere, o sia l'home, amb més ventatja que'l veí. Les columnes d'avui són d'arancels, que s'envien a la frontera. Els exèrcits són les accions i els joves de vint anys, el cupó. Tot és mecànic, i tot és pràctic, i si això no és cultura ni mai. El jorn que's puguin matar amb bales de cloroformo, s'haurà arribat a l'ideal de les guerres a la moderna.

I encara diràn de la ciència! Si no arriba a ésser per la ciència, ¿com hauriem arribat, an aquesta gran perfecció? Ens ha costat prou morts d'arribar aquí on som, però ja hi som!

Ja fa bé el Kaiser d'emportar-se'n amb ell aquest pintor de batalles! Si en pot sortir farà una gran cosa. Ensenyar an els nostres nets que la cultura no més serveix per disciplinar la bestiesa.

* * *

L'ESPLÈNDIT MULEY-HAFFID

—Sa Magestat és massa generós. No sé perquè li havia de regalar un rellotge al senyor Andrade...

—Perquè és un governador que sempre està a tres quarts de quinze.

PIJARO

«PASTES PER A SOPA»

—Què dius?... De tant que t'estimaré, penso tornar-me prima com un fideu.

—Sí; tu et tornaràs un fideu i jo un macarró...

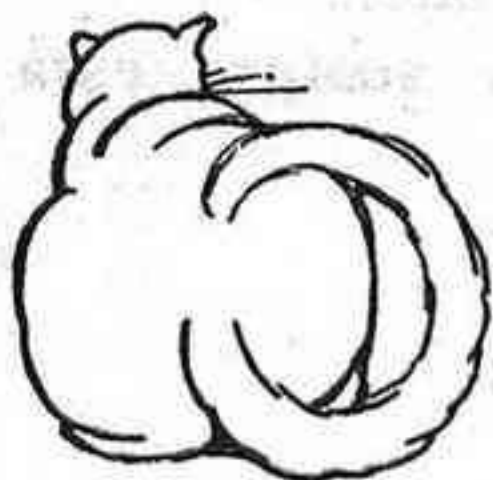
Els alemanys, diu que han dit, que seguirien la guerra fins a perdre el darrer caball.

Els anglesos que la seguirien fins a perdre el darrer penig.

I els francesos el darrer home.

Es veu que cada nació sacrificarà lo que més estima.

XARAU

Una opinió (*)

No sabem si el governador ho ha tret de la Junta de Sanitat o la Junta de Sanitat del governador, lo cert és que ambdues autoritats estan conformes en que l'actual epidemia tífica s'encarnitza especialment amb els rics.

Si això és cert, a un se li acut tot seguit que, ni la brutícia dels carrers i dels domicilis, ni els munts d'escombraries que intercepten el pas, ni les males olors de les clavegueres, contra els quals en tanta manera es vé cridant, són causa de la malura.

La pateixen especialment els barris nèts, els barris higienitzats, els barris que's reguen i que s'escombreren, els barris aristocràtics. Davant d'això, és precis convenir en el fracàs de la pulcritut i de l'higiene. I, convingut això, s'ha de convenir, encara, que la campanya sanitaria que amb tanta furia s'ha emprès, donarà més increment al mal.

Es de sentit comú, donades les preferencies que tan palesament demostra la malura, que per a acabar amb el tifus caldría, en lloc de netejar els carrers bruts, embrutir els nèts.

Netejant, no minva; doncs res els costa de provar lo contrari.

A ésser nèts, mai hi serem prou a temps; doncs provem a ésser més bruts de lo que erem, una temporada més.

Si els pobres són *immunes*, quina necessitat hi hà de netejar-los-hi les vivendes i els recons infectes dels seus carrers? Es vol equiparar-los amb els rics? Oh, crudeltat! Lo lògic fóra que ara els pobres anessin en socors dels altres, cedint la brutícia que bonament puguin cedir; la sobrera, que per a tots n'hi haurà, gracies a Déu.

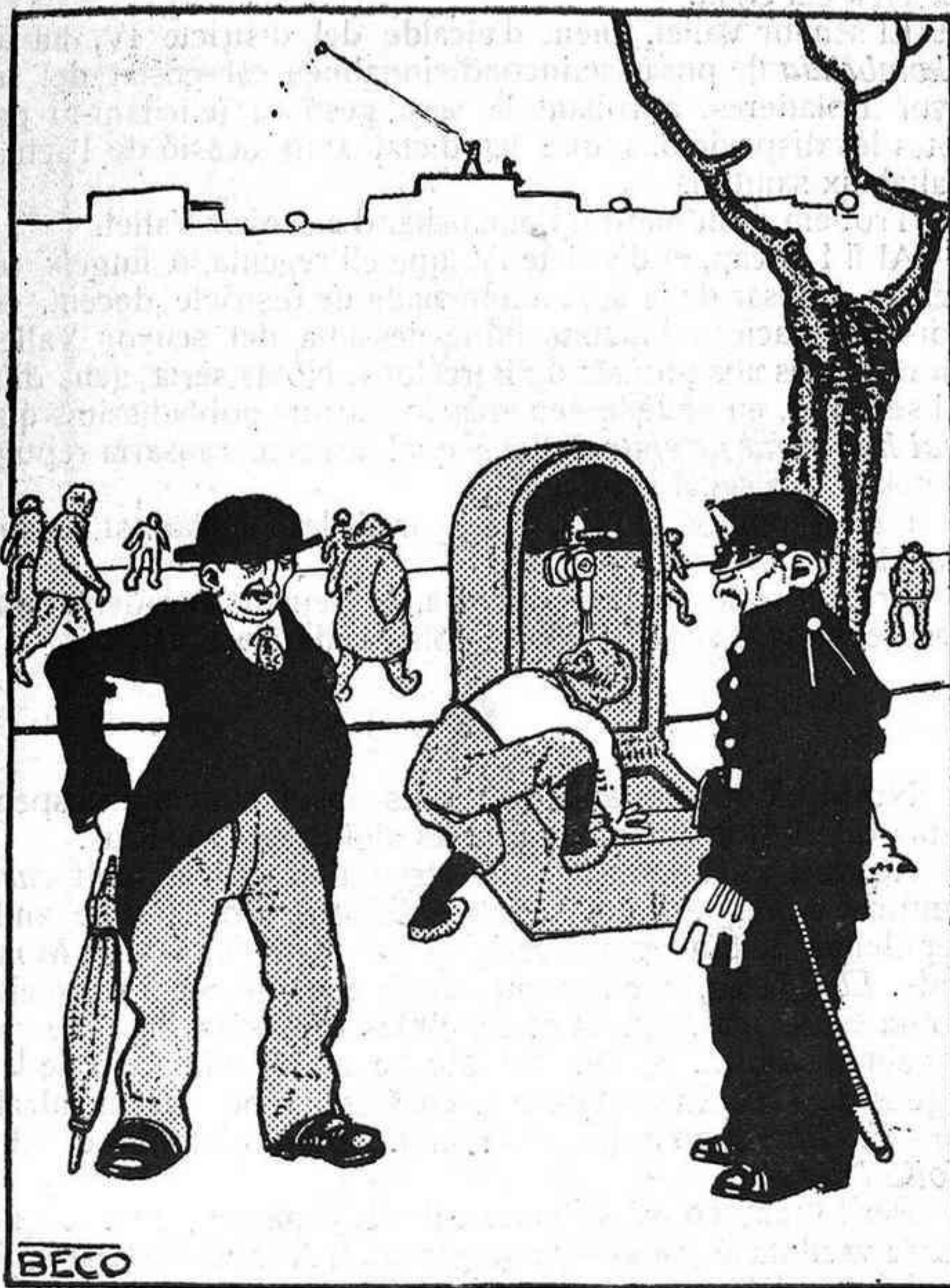
A no ésser que'l nostre tifus sigui un tifus àcrata, que tot és possible esperar-ho de la perversió de costums actual. Allavors tampoc, dit sigui en veritat, en treuríem res de tants bàndols municipals, de tantès reunions de metges i veterinaris, de tantès protestes, mides i contra mides sanitaris. Allavors fóra un afer de *browning*, sabre i garrot policíacs.

(*) Per correu interior hem rebut el present escrit que insertem gustosos per creure'l de molta utilitat, ja que emfoca la qüestió baix un punt de vista nou.

Entre la desorientació que regna respecte a la malura actual, el nostre comunicant aporta un raonable contingent d'observacions molt atencibles.

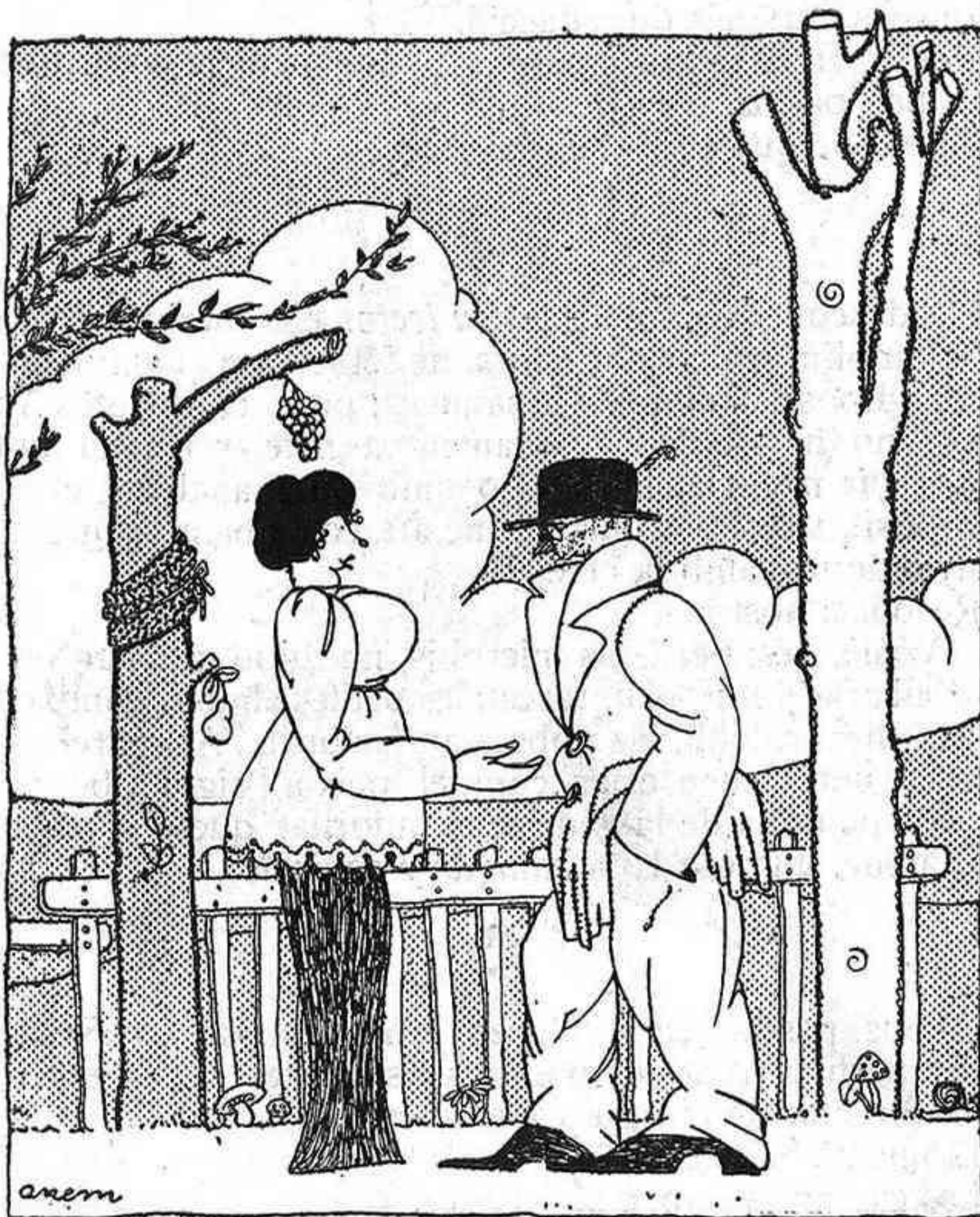
Aquesta és nostra opinió, que oferim al públic i a l'autoritat per a si pot donar un raig de llum i contribuir a l'apaivagament públic.

EUSTAQUI PALOMEQUE

LA CONSIGNA DEL SÁNCHEZ

—Per a què serveix vostè?... Que no ho sab que no s'en pot beure d'aqueixa aigua empestifada?
—A mi no me han dicho res d'això. A mi solo me han dicho que vichile la font.

CRISI

—Pere, m'hauries de donar catorze rals per a comprar una dotzena d'ous.
—Catorze rals?... Deixa-ho córrer, no'ls compri. Som en temps de neutralitat i ens podem molt bé passar sense ous.

TELÓ ENLAIRE

LICEO.—Contra la crisi, contra el tifus i contra la guerra, el benemèrit empresari, senyor Volpini, ha inaugurat la temporada del Liceo.

En la funció de inauguració van posar-se en escena *Els Mestres cantaires*, una de les més belles produccions d'en Wagner i segurament de les que entren més fàcilment a l'auditori... En Palet, encarregat del paper de Walter, la senyora Raccanelli (Elsa) a qui no coneixíem, però des d'ara admirem com a cantant i com a dòna, els senyors Bettoni, Poguer i el senyor Bonnini (Sachs), foren els que més brillantment representaren els seus papers. La senyora Succi i el senyor Patino, també s'esforçaren per mostrar-se dignes companys dels anteriors.

La novetat d'aquest anys era la batuta, portada per un mestre italià, el senyor Guarnieri, qui va demostrar conèixer molt a fons la partitura, essent forsa aplaudit.

El segon dia va debutar amb *Rigoletto* un tenor català que havia donat aquí sos primers passos i que al anar-se'n ja li va pronosticar tothom que faria carrera i fortuna. Efectivament, l'Hipòlit Lázaro ha tornat aquí com a cantant de primera línia, cobrant com els bons i fent-se aplaudir com els millors, cada *Rigoletto* que ha cantat, ha tingut de repetir la balada del primer acte i fins a tres vegades la romança de «La donna è mobile». Es de l'escola d'en Massini i com que té ademés moltes facultats dóna gust sentir-lo.

El senyor Patino va fer un bufó molt discret i els demés sols passadors.

El nostre compatriota Sabater molt bé, dirigint.

—Dimarts va debutar la nostra paisana Supervia, amb *Mignon*. Aquesta obra va ésser, malgrat els bons records que havia deixat la Berlendi, un triomf personal de la gentil Supervia. No té molta vèu, però la falta de cantitat està compensada amb la dicció impecable, la riquesa de tonalitats, i l'interpretació dramàtica del personatge, al que dóna una gran força. Va tenir molts i merescuts aplausos.

La senyoreta Redich, en son paper de Filina, no va acabar de convèncer a l'auditori; a la seva vèu li falta afinació, i no té agilitat de gola. Pot-ser rectificarem el criteri en altres obres.

En Joan Nadal, un altre paisà debutant, va fer-ho molt discretament i estem segurs que en succesives representacions estarà millor encara.

El baix Bettoni, bé com sempre.

En Guarnieri, dirigint, va conseguir conquistar al públic que va fer-lo sortir al palco escènic al final de cada acte.

Ahir estava anunciada *La Favorita*, per la Supervia i en Lázaro.

NOVEDADES.—Després de *Il germoglio* i de *La Presidentessa*, dos graciosos vaudevills que són de proba per a una actriu d'excel·lent ductilitat, la celebrada Lyda Borelli ens obsequià consecutivament amb *La bella avventura*, comedia d'en De Flers i Caillabet, *Salomé*, d'Oscar Wilde, *La Gioconda*, tragedia d'en D'Annunzio, i, per a funció de despedida, *Dionisia*, alta comedia d'en Dumas.

De les obres no hi hà res a dir, perque són prou conegudes i porten totes elles el «marchamo» de la consagració mundial. Sols ens caldrà, doncs, remarcar que les portentoses facultats de la gentilíssima i hermosa actriu italiana s'han po-

gut desenrotllar, en la segona meitat de la seva curta *tournee*, d'una manera brillant, admirable. En cada una de les citades produccions teatrals ha fet prodigis la Borelli; prodigis de dicció, de pose i de sinceritat dramàtica. Sobre tot, on ha quedat definitivament mestressa del públic, és en la comedia.

Grandioses ovacions premiaren cada nit la seva tasca; i molt particularment les nits del benefici i de la despedida.

SORIANO.—Va celebrar-se amb una magnífica entrada l'accidentada funció en honor i a benefici dels belgues. Versos d'en Montero, himnes patriòtics, alusions bèl·liques, etc. Total: un èxit i un regular benefici.

—No arribem a temps per a parlar de l'estrena del *Monterograft II*, celebrada aquest dimecres. Prometem fer-ho la setmana entrant.

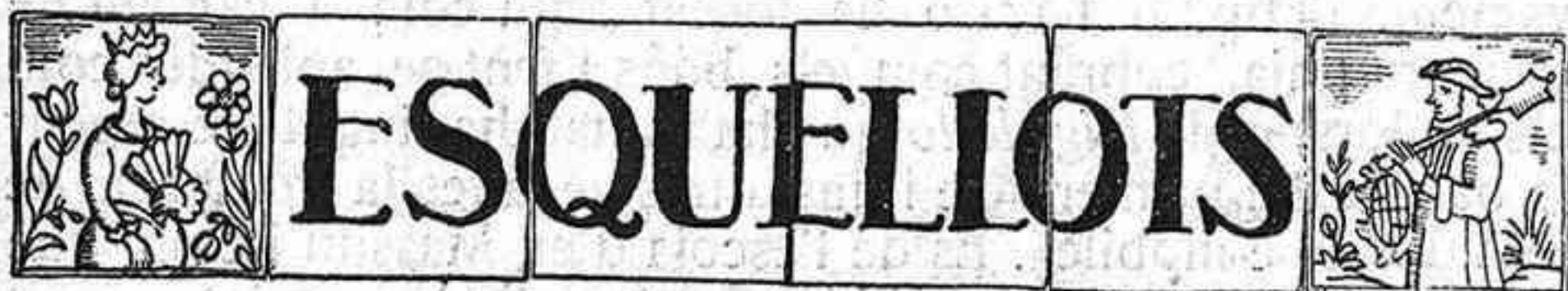
ESPAÑOL.—*La Pitets s'ens ha casat* o *Caragol treu banya*, és una comedia alegre, verdsosa i sicalíptica que, per les seves situacions *abracadabrants* i pel seu diàleg adequat i literari, obra d'en Santiago Vinardell, ha portat bastanta concurrència al popular teatre del Paral·lel.

Les *lluïtes greco-romanes* no han petat com en altres ocasions; amb això, s'han acabat les lluïtes.

CINE CATALUNYA.—Dimecres passat, a les deu del matí, va tenir lloc en aqueix acreditat cine una sessió íntima al objecte de presentar la nova pel·lícula *Salambó*.

Es tracta d'una cinta dramàtica, interessantíssima, l'acció de la qual ha sigut tret de la célebre novela d'en G. Flaubert, que porta el mateix títol.

La pel·lícula és digna d'ésser admirada per tot Barcelona; i és de les que fan més honor a la casa Pasquali.

Les Comissions sanitàries encarecen a todos los vecinos de este vecinado:

- 1.—Beure l'aigua bullida.
- 2.—Bullir tota mena de verdures i rentar les fruites amb aigua bullida.
- 3.—Rentar els plats, coberts i objectes de cuina amb aigua bullida.
- 4.—Rentar-se la cara i les mans amb aigua bullida.

Vaja que amb les seves disposicions, els nostres higienitzadors, ells mateixos se confessen:

Això de la sanitat, a Barcelona, és un bullit!

L'ex-soldà del Marroc, Muley Haffid, ha fet moltes compres.

De Barcelona, que nosaltres sapiguem, se'n emporta set lloros, dotze canaris vigatans, vuit vaques, un automòbil, deu parells de mitjons i un respall per a les dents.

Home... posat a endur-se'n, ¿què no podria emportar-se'n el microbi d'Eberth?

Ara resulta que tots els remeis específics serveixen per a curar la passa. Elixirs que abans anaven de primera per a calmar el mal de queixal, avui maten el microbi d'Eberth; pegats que sempre havien servit no més que per a els ulls de poll, ara curan ràpidamente el tifus.

En la nostra adorable Barcelona tot-hom s'espavila.

Tot-hom menos els que s'haurien d'espavilar: els higienistes municipals.

Déu els cria...

El senyor Vallet, tinent d'alcalde del districte IV, ha fet l'*hombrada* de posar-se incondicionalment al costat del senyor Boladeres, aprobant la seva gestió i felicitant-lo per totes les disposicions que ha dictat amb ocasió de l'actual daltabaix sanitari.

Troblem molt natural l'oficiositat del senyor Vallet.

Al fi i al cap, el districte IV, que ell regenta, o fingeix regentar, a pesar de la seva anomenada de districte decent, és, pot-ser, gracies a l'inconcebible dessidia del senyor Vallet, un dels més abandonats de Barcelona. No'ns seria gens difícil senyalar, en aquella demarcació, carrers pobladíssims que *mai han sigut netejats* i llocs qual aspecte causaria repugnancia a qualsevol veí del Rif.

Ha fet molt bé, doncs, el senyor Vallet felicitant al senyor Boladeres.

Ara, en justa correspondencia, el senyor Boladeres podria felicitar al senyor Vallet, i tots quedarien igual.

No hi hà que donar-hi voltes. Es absolutament indispensable que l'Ajuntament compri les aigües de Dos-Rius.

Aquesta és la deducció que's treu d'un article molt *cuco* publicat el diumenge pel célebre *Diluvio*. Tot lo que amb l'epidemia de tifus està succeint prové de les aigües de Moncada. *El Diluvio*, amb la competencia que tot-hom li regoneix, ho ha estudiat a fons; ha resseguit les canyerries, ha interrogat als morts, i... lo dit, tot Moncada! De l'infecció de les aigües de Dos-Rius — infecció confessada pel mateix alcalde — *El Diluvio* no'n diu ni un mot... Moncada! Moncada!... *Voilà l'ennemi!*

Per lo tant, convé no entretenir-se. Ja sab el poble lo que sense vacil·lació ha de fer-se per a que'l tifus desaparegui. Amb que l'Ajuntament, costin lo que costin, compri les aigües de Dos-Rius, està fet el miracle.

¿No és això lo que volia dir *El Diluvio* en l'article a que ens estem referint?

Ah!... Però, per Déu! una altra vegada que'l diari de la plaça Real publiqui treballs d'aqueste naturalesa, procuri no incloure'ls entre els de redacció.

Posi'ls en la secció d'anuncis... recomanats i, probablement, ben pagats.

Es el lloc que en justicia els correspon.

Un desconegut que firma *Un lector* ens escriu:

«Complint ordres superiors, he fet fer una completa neteja del dipòsit d'aigua de casa meua; però com que l'Ajuntament no ha obligat previament a netejar l'aigua que la Companyia m'envia, em trobo amb que, analitzat el líquid del dipòsit, tants microbis hi tinc ara com abans. ¿Què hi he guanyat doncs, amb la neteja?»

Resposta nostra:

—Vostè, res; però, els microbis, no dubti que han de ballar d'alegría. El dipòsit, rascat; les petites algues, eliminades; el fons, llis... calculi, els pobres animalons!... Al veure's amb l'estable nèt, deuen estar com el peix a l'aigua i beneir la graciosa pensada de la gedeònica autoritat que a la plaça de Sant Jaume, número 1, fa *mangas y capirotas*.

Dijous passat, en el «Liceo», va cantar-se *La Favorita*, amb la particularitat de que tots els artistes interpretadors i fins el director de l'orquestra eren catalans:

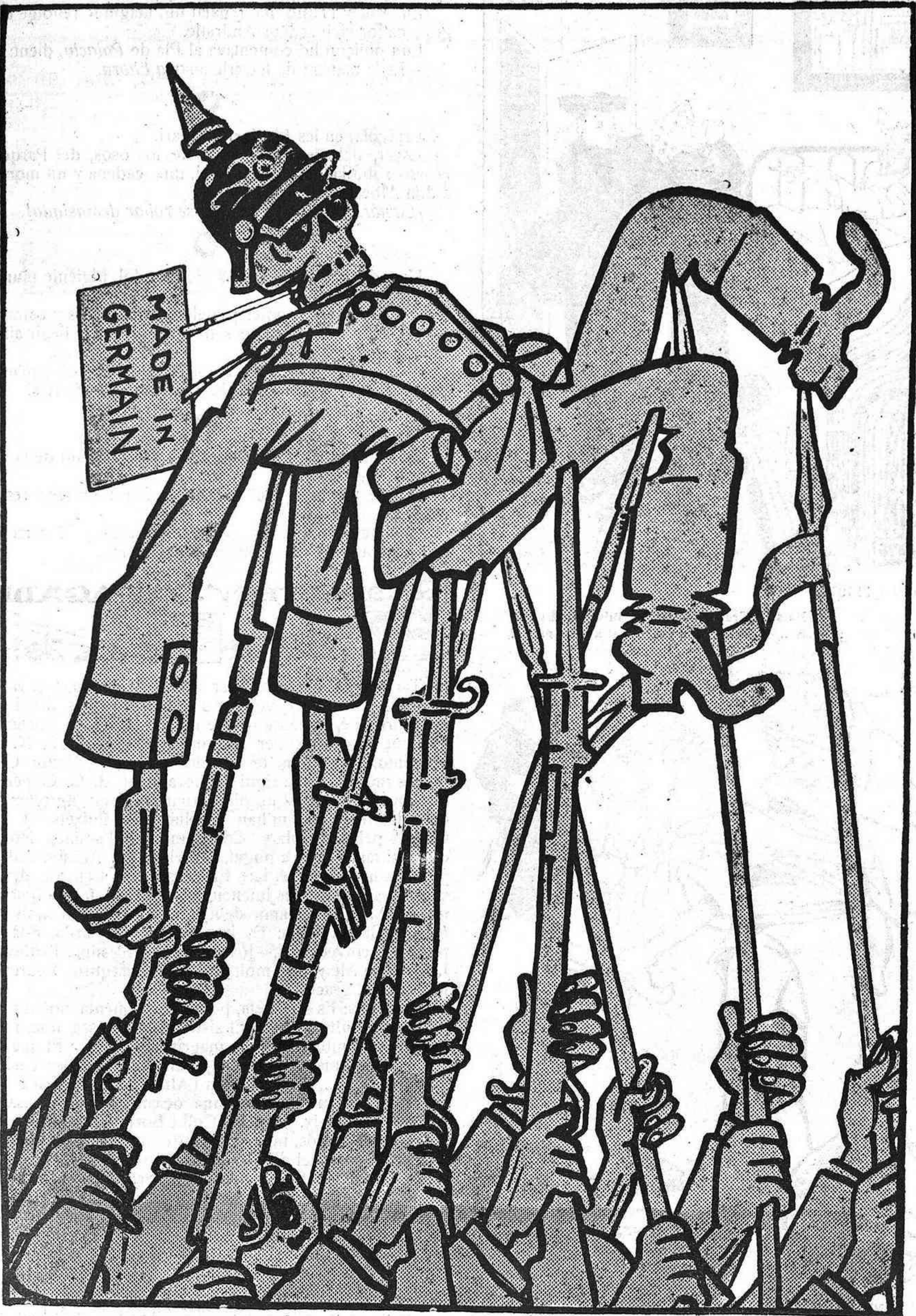
El mestre Sabater,

Les cantantes Supervia i Cases,

I els artistes Lázaro, Navarro, Martino i Gallofré.

Don Clodoaldo, desde la seva butaca:

—*Esto no es la Favorita!... Esto es el «favoritismo» de la Mancomunidad!*

EN TRIOMF

—De setze, de setze, de setze el vi...

GENI I FIGURA

—Halal!... Treu-lo a fóra!... Ja't tinc dit que aquests tifus no'ls hi vai veure mai a casa meva!

DURANT LA DESINFECCIÓ

—A mi sí que m'han ben permanganat pintant l'aigua de color de vi!... Això és donar mal exemple a les tavernes!

Subtilses iròniques.

En Muley-Haffid ha regalat un magnífic rellotge d'or al governador civil senyor Andrade.

I un poliçon ho comentava al Pla de *Palacio*, dient:

—Es la manera de hacerle anar a l'hora.

Espigolat en les *locals* d'un diari:

«Ayer, delante de la jaula de los osos, del Parque, un «caco» robó la cartera, el reloj, una cadena y un monedero a don Alberto Camará.»

¡Camará!... ¡Eso ya es dejarse robar demasiado!

Una de les disposicions del bandol higiènic municipal diu textualment:

«Abstenerse de comer pastelería, embutidos y ostras.»

Molts pobres *atorrantes* que s'aturaràn a llegir això, no podran menys d'exclamar:

—Que està de broma el nostre batlle!... Vol que'ns *abstinguem* de coses que no més poden menjar els rics!

Dos barcelonins, desesperats, estan parlant de la mutua miseria.

— Què fas tu, quan t'apreta la fam i no tens res per a menjar?

—Doncs, mira,... em passejo un rato pels carrers i, al veure tanta porqueria,... se me'n va la gana.

Tarrida: Es més propi per a *La Campana*. I, si và, anirà arreglat.—SAB: Però vostè no *sab* que'ls tals dibuixets no estan prou bé, i que de lo que no està bé no'n donem res... més que les gracies per la bona intenció.—F. F. N. (Net): Ho sento, però no'ns té ni mica d'utilitat.—Victor Canigo: Moltes mercès, i que sigui l'enhorabona!—J. C. Guilera: Entren en cartera per si un dia, tornats a llegir, aprofiten. Però dec advertir-li que m'han resultat molt fluxets.—J. C. P.: Gracies pels exemplars. Complim amb l'anunci. No dubti que s'hi farà lo que's pugui.—Carles Vila: Agraim l'adhesió però, com a tal, ha fet tart. Els versos són bon xic defectuosos.—Les: El ninot és intencionat, però de forma ignocentona.—K. Sa: Tot i sè amic de'n *Bonet*, li ha sortit molt *dolentet*.—J. García Valls: Es impossible arreglar-la; està massa plena d'incorreccions.—Josep Fradera: S'estima l'adhesió.—J. Aparicio Altayó: Es molt tart. No li asseguro. Veurem. De tots modos, gracies.

Rampells: Es sentideta, però la vestimenta poètica no me acaba de resultar.—Lles: El xisto no és massa nou, i el dibuix m'ha semblat bastant magriscolis.—J. C.: El que's refereix al trust funerari té molta gracia. Llàstima d'execució, que no và a l'horat!...—P. B.: Per a l'Almanac no arriba a temps. Entra en cartera esperant una ocasió. No li puc assegurar res, però s'agraeix.—Ramón Coll i Borrell: Es tart; però encara que no ho fós, no'ns convindrien perque no estan bé.—K. Sa.: El mèrit del dibuix salta a la vista, sols fisant-se en les mans del retratista.—Joan Rocabert: Quasi tots aprofiten; és a dir, aprofitaràn un dia o altre.—Enric Gili i Ferrán: Vaja, copiem-li una estrofa:

Ho, dolça Catalunya!
Ho, quan hermosa ets!...
desde'l nort al sur,
desde l'est al oest!

Aquells *hos*, amb *h* al davant, són una delicia. I, lo demés, dues delicies.—Mossén Geroni: Es poca cosa.

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

Dintre de pocs dies es posarà a la venda el

ALMANAC DE L'ESQUELLA DE LA TORRATXA PER A 1915

Artística portada original del notable pintor J. CANALS

□ □ □

LA BORSA DE BARCELONA

Caricatures dels homes més coneguts que's mouen en aquella cèlebre casa

□ □ □

Text i dibuixos de tota la flor i nata de l'art i la literatura de la nostra terra

Valdrà, com sempre, UNA pesseta

OBRA NOVA

VISCUDES

per J. COSTA POMÉS

Un tomo 8.º

UNA pesseta

Edicions populars d'en SANTIAGO RUSIÑOL

L'ENVELAT DE BAIX

UNA pesseta

Talonarios para la Lotería de Navidad

BAZAR DE LA UNIÓN

UNION, 3.-BARCELONA

EL AÑO EN LA MANO

ALMANAQUE ENCICLOPEDIA

de la VIDA PRACTICA para 1915

Libro interesante a todas las clases sociales

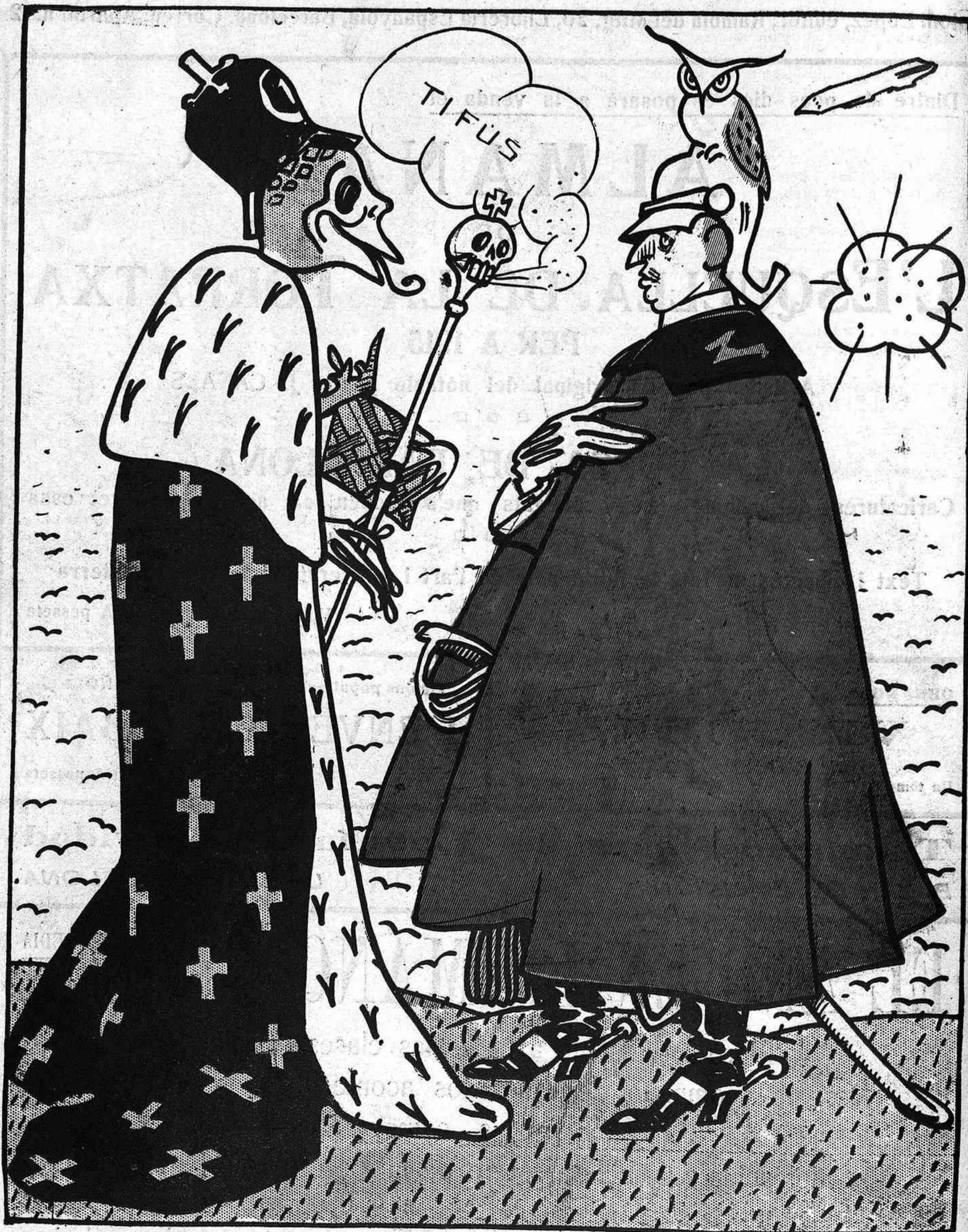
Resumen completo de todos los acontecimientos del año

Regalos a los compradores

Participación a un billete entero de la **Lotería de Navidad**

PRECIOS:	{	Edición económica	Ptas. 1'50
		id. de lujo, con tapas de tela	Ptas. 2'—

NOTA. — Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliuranses del Giro Mútuu o be en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitg, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responhem d'extravíos si no's remet, ademés, un ral pera certificat. Als corresponsals se'ls otorguen rebaixes.

— LES DUES EPIDEMIES

—En els camps de Flandes solament, n'he tombat més de cent mil.
—Caram, caram!... Doncs digues que ets més plaga que jo...